

ಶಾಲಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಒಂದು ನಿರ್ಣಾಯಕ ಅಂಶ ಮಾಲೀಕತ್ವ ಹಾಗೂ ಜವಾಬ್ದಾರಿಕೆಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ

ಶೋಭನ್ ಸಿಂಗ್ ನೇಗಿ

VOICES

ಹಲವಾರು ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ವೀಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವ ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಕಷ್ಟು ಅವಕಾಶ ನನಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ಆ ಮೂಲಕ ನಾನು ಶಾಲೆಯೊಂದು ಉತ್ತಮವಾಗಿರಲು, ಅಲ್ಲಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಋಷಿಯಾಗಿರಲು ಹಾಗೂ ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಅಲ್ಲಿ ಕಲಿಯಲು ಆ ಶಾಲೆಯ ವಾತಾವರಣ ಅಥವಾ ಅಲ್ಲಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ 'ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿರುವುದೇ ಕಾರಣ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ಪೋಷಕರು ಹಾಗೂ ಸಮುದಾಯವು ತಮ್ಮ ಶಾಲೆಯ ಕುರಿತು ಹೊಂದಿರುವ 'ಈ ಶಾಲೆ ನನ್ನದು' ಎಂಬ ಭಾವ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಕೆಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇವುಗಳೇ ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶವಾಗಿದೆ. ಅಂತಹ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ಕೆಲವು ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಈ ಲೇಖನ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತದೆ.

ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕುರಿತ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅರಿವು

ಮೊದಲನೆಯ ಮತ್ತು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಈ ಶಾಲೆಗಳ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಕುರಿತು ಸರಿಯಾದ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಅವರ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ಕರೆದು ಮಾತನಾಡಿಸುತ್ತಾ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಸಂವಹನ ನಡೆಸುವಂತಹ ಭಯ ಮುಕ್ತ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಅಲ್ಲಿನ ಶಿಕ್ಷಕರು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನವು ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಸನಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗದಂತೆ ಅಥವಾ ಅವರ ಕಲಿಕೆಗೆ ಅದು ಹಿನ್ನಡೆ ಉಂಟುಮಾಡದಂತೆ ಶಿಕ್ಷಕರು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಇಂತಹ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತರಗತಿಗಳಿಗೆ ಯಾವಾಗ ಮತ್ತು ಯಾಕೆ ಗೈರು ಹಾಜರಾಗುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ಕೂಡ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ತಿಳಿದಿರುತ್ತದೆ. ಅವರು ಪೋಷಕರೊಂದಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಸಂವಹನ ನಡೆಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಅದು ತಾನಾಗಿಯೇ ನಡೆಯುವ ಸಹಜ ಸಂವಹನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಪೋಷಕರು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಅರಿತವರಾಗಿದ್ದು ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಂವೇದನಾಶೀಲರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಬದುಕಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತನೆ ಹಾಗೂ ಸುಗ್ಗಿಯ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಪೋಷಕರೊಂದಿಗೆ ಕೈಬೋಡಿಸಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರುವುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದಿರುವ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಮಕ್ಕಳು ತರಗತಿಗಳಿಗೆ ಗೈರು ಹಾಜರಾದ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕೆಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಸಮಯವನ್ನು ಅವರಿಗಾಗಿ ಕಳೆಯುವರು.

ಇಂತಹ ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಭಾಷೆ/ನುಡಿಗಟ್ಟು, ಆಹಾರ ಕ್ರಮ, ಬದುಕಿನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳು ಹಾಗೂ ಅವರ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಕುರಿತು ಹೆಚ್ಚಿನ

ತಿಳುವಳಿಕೆ ಹಾಗೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಸ್ಥಳೀಯ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಶ್ರಮಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಸ್ಥಳೀಯ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಮಕ್ಕಳು ಏನು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ, ಅಲ್ಲಿನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳೇನು ಅವರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿವೆ ಹಾಗೂ ಅವರ ಭಾವನೆಗಳೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಸಕ್ರಿಯ ಕಲಿಕೆ

ಇಂತಹ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದಾದ ಎರಡನೆಯ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಕಲಿಕೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ತಾವೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದು. ಕಲಿಕಾ-ಬೋಧನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ನೆರವಾಗುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪರಸ್ಪರರಿಂದ ಕಲಿಯುವ ವಾತಾವರಣವೊಂದನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಹ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಆಸಕ್ತಿಗಳೇನು, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳೇನು ಎಂಬುದರ ಕುರಿತು ದೃಢವಾದ ಒಂದು ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಅರಿತುಕೊಂಡೆ. ಈ ತಿಳುವಳಿಕೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ತರಗತಿಗಳಿಗಾಗಿ ಪಾಠ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆ ಯಾವ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರು ನಿಖರವಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವುದರಿಂದಾಗಿ ಈ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಅವರು ಮಕ್ಕಳ ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಈ ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ಮರು ರಚಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಹ ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ತಾವೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಕಲಿಯಲು, ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಲು, ನಾಯಕತ್ವದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಾಗೂ ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಸದೃಢರಾಗಲು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಕರೊಂದಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಬೆರೆಯುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಅವರು ತಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಕರ ಜೊತೆ ಇರಲು ಇಷ್ಟಪಡುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಅವರು ತಮ್ಮ ನೋಟ್ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನೋ ಅಥವಾ ವರ್ಕ್ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನೋ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಕರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾ ಓದುವುದನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಪೋಷಕರ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳ ಈಡೇರಿಕೆ

ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಪೋಷಕರ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳ ಕುರಿತು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಗ್ರಹಿಕೆ ಇರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಈ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸಲು ಅವರು ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕಾ-ಬೋಧನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕಠಿಣ ಪರಿಶ್ರಮವಹಿಸಿ ಪ್ರಯತ್ನಪಡುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದು ಮೂರನೆಯ ಅಂಶವಾಗಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಕರು ಪಾಲಕ ಪೋಷಕರೊಡನೆ ಮಾಸಿಕ ಹಾಗೂ ತ್ರೈಮಾಸಿಕ ಸಭೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಏನನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸುವುದು ತಮ್ಮ

ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಎಂದು ಅವರು ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾರೆ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಯಾವ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಗಮನದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕೂಡ ಅವರು ಆಗಾಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಗತ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಪೋಷಕರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳ ಕುರಿತು ಇರುವ ಕಾಳಜಿಗಳು, ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆ ಕಲಿಯಬೇಕು ಮುಂತಾದವುಗಳ ಕುರಿತು ಕೂಡ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪೋಷಕರ ಶಾಲೆಯ ಕುರಿತ ಕಾಳಜಿ, ಸಹಕಾರ, ಶಾಲಾ ಕಟ್ಟಡ ನಿರ್ಮಾಣ ಹಾಗೂ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಶಾಲಾ ಆವರಣವನ್ನು ಸುಂದರಗೊಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿ- ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಅನುಸರಣೆ

ನಾನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಲಿಂಗ ತಾರತಮ್ಯ ಅಥವಾ ಇತರ ಧರ್ಮಗಳು ಅಥವಾ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಹೊಂದಿರುವ ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹಗಳಂತಹ ಅನೇಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಕೂಡ ಅಡಗಿವೆ. ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ನಮ್ಮ ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ಶಾಲೆಗಳು ಇರುವುದೇ ಸಂವೇದನಾಶೀಲರಾದ ಉನ್ನತ ಚಿಂತನೆಗಳಿರುವ ನಾಗರಿಕರನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಗೂ ತಾರತಮ್ಯಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾದ ಪರಿಸರವೊಂದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಇಂತಹ ಶಾಲೆಗಳ ಶಿಕ್ಷಕರು ಅರಿತಿರುವರು. ಈ ವಿಚಾರಗಳ ಕುರಿತ ಉತ್ತಮ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರ ಆಲೋಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿನ ಅವರ ಎಲ್ಲ ಆಚರಣೆ ಮತ್ತು ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ತಾರತಮ್ಯಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿವೆ. ಅವರು ಈ ವಿಚಾರಗಳ ಕುರಿತು ಪೋಷಕರೊಂದಿಗೆ ಕೂಡ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವು ಪೋಷಕರಲ್ಲಿ ಧನಾತ್ಮಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದರೆ, ಇದರ ಫಲವು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ.

ಮೂಲ ಕೌಶಲಗಳ ಕಡೆಗೆ ಒತ್ತು

ನಾನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿರುವ ಐದನೆಯ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ಅಂತಹ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಉರುಹೊಡೆಯುವುದರ ಬದಲಿಗೆ ಮೂಲ ಕೌಶಲಗಳು ಮತ್ತು ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಕಡೆಗೆ ತಮ್ಮ ಗಮನವನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದು. ಗಮನಾರ್ಹ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ, ಓದುವುದು ಮತ್ತು ಬರೆಯುವುದು, ಆಲೋಚನೆ ಮತ್ತು ಚಿಂತನೆ, ಕಲ್ಪನೆ ಮತ್ತು ತರ್ಕ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಈ ಶಿಕ್ಷಕರು ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಡಿಪಾಯವನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಕೌಶಲಗಳು ಎಂದು ಯಾವುದೇ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲದೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ, ಈ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಸೂಕ್ತ ಗಮನವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಕಲಿಯಲು ಉತ್ಸುಕರಾಗಿರುವುದನ್ನು ಮತ್ತು ಓದಲು ಬರೆಯಲು ಆಸಕ್ತಿ ಹೊಂದಿರುವುದನ್ನು ಕೂಡಾ ನಾನು ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಮಕ್ಕಳು ಯಾವುದೇ ಭಯ ಅಥವಾ ಹಿಂಜರಿಕೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶಿಕ್ಷಕರು ಕಲಿಕೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ನೆರವಾಗಲು ಮಾತ್ರ ಇರುವವರಾಗಿದ್ದು ತಮ್ಮ ಕಲಿಕೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಆಯಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳದ್ದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು

ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಕೇಳಿಬರುವ ಮಾತುಗಳು 'ಸರ್/ ಮೇಡಮ್, ನಾವು ಮುಂದೆ ಏನು ಓದೋಣ? ಏನು ಬರೆಯೋಣ? ಮುಂದಿನ ಪಾಠ ಓದೋಣವೇ?' ಇತ್ಯಾದಿ. ಪಾಠ ಮಾಡಿ ಆಯಾಸಗೊಂಡಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಇಲ್ಲಿನ ಶಿಕ್ಷಕರು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಶಾಲೆ ಮುಗಿದ ಕೂಡಲೇ ಮನೆಗೆ ಓಡಲು ಮಕ್ಕಳು ಆತುರಪಡದಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ಗಮನಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಲೆ ನನ್ನದು ಎನ್ನುವ ಭಾವ

ನಾನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿರುವ ಆರನೇ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ಈ ಶಾಲೆಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಘಟಿಸಲ್ಪಡುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ದೈನಂದಿನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಅವಧಿ, ಆಟೋಟಿಗಳು, ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಯೋಜಿಸಲ್ಪಡುವ ವಿವಿಧ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಬ್ಬಗಳು ಮತ್ತಿತರ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಿ ನಡೆಸಿಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಡಗಳು ಸ್ವಚ್ಛತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿದ್ದು, ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಈ ಶಾಲೆ ನನಗೆ ಸೇರಿದ್ದು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಶಾಲಾ ಅವಧಿಯ ನಂತರ ಗ್ರಾಮದ ಕೆಲವು ಸಮಾಜ ವಿರೋಧಿ ಶಕ್ತಿಗಳು ಶಾಲೆಗೆ ಬಂದು ಶಾಲಾ ಆವರಣವನ್ನು ದುರುಪಯೋಗಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಎಂದು ಶಿಕ್ಷಕರು ಹೇಳುವುದನ್ನು ನಾನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಅಂತಹ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮತ್ತು ಪೋಷಕರು ಈ ಕುರಿತು ತೀವ್ರ ನಿಗಾ ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ಶಾಲಾ ಕಟ್ಟಡಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿಡುವುದು ತಮ್ಮ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮತ್ತು ಅವರ ಪೋಷಕರು ಶಾಲೆಯು ತಮಗೆ ಸೇರಿದ್ದು, ಅದು ತಮ್ಮ ಗ್ರಾಮದ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಆಸ್ತಿಯಾಗಿದ್ದು ಅದನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಕಾಪಾಡುವುದು ತಮ್ಮ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಶಾಲಾ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರ ನಾಯಕತ್ವ

ಏಳನೆಯ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ಅಂತಹ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿನ ಶಾಲಾ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರ ಪಾತ್ರ ಮತ್ತು ಅವರ ಸಮರ್ಥ ನಾಯಕತ್ವ. ಶಾಲಾ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು ಶಿಕ್ಷಣದ ಗುರಿ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅವರನ್ನು ಉತ್ತಮ ನಾಗರಿಕರನ್ನಾಗಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಸಮಾಜವನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು ತಮ್ಮ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಅವರು ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಅವರ ಸಂವಹನವು ಸಹಜ ಮತ್ತು ಸ್ವಭಾವಿಕವಾಗಿದ್ದು, ಅವರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

ಅವರು ತಮ್ಮ ಶಾಲೆಗೆ ತಾವು ಮಾದರಿಯಾಗುವಂತೆ ಇರುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಸಹಶಿಕ್ಷಕರೊಂದಿಗೆ ಸ್ನೇಹಪರತೆಯಿಂದ ಇರುತ್ತಲೇ ವೃತ್ತಿಪರ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ಬೋಧನಾ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮಾಡಲು ಅಗತ್ಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವರು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಬೋಧನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಶಿಕ್ಷಕರು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ

ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಕುರಿತು ಅವರು ಎಚ್ಚರವಹಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಅಗತ್ಯವಿದ್ದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಇಲಾಖೆಗಳ ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಹಾಯ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಶಾಲಾ ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕಾ ಸ್ಥಿತಿ ಆಯಾ ಹಂತಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾಗಿವೆಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಈ ಶಾಲಾ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು ತಮ್ಮ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಪರಿಶೀಲನೆಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಶಾಲೆ, ಬ್ಲಾಕ್ ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಕ್ರೀಡೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಶಾಲೆಗಳು ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವಾಗ ಪಾಲಕರು ಕೂಡ ತಮ್ಮನ್ನು ಶಾಲೆಯ ಜೊತೆಗಿರುವವರು ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ತಮ್ಮಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗೆ ನೆರವಾಗಲು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ.

ಈ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ, ಶಾಲಾ ಅಸೆಂಬ್ಲಿ, ಮಕ್ಕಳ ಗ್ರಂಥಾಲಯ, ಮಕ್ಕಳ ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಆಸನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಕ್ರೀಡಾ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಇರಿಸುವಂತಹ ಸ್ಥಳಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಶಾಲಾ ಆವರಣವನ್ನು ಸುಂದರಗೊಳಿಸಲು ಹಾಗೂ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿರಿಸಲು ಕೂಡ ಸೂಕ್ತವಾದ ಗಮನವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ತಂಡವಾಗಿ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಸಹಭಾವನೆ

ನಾನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಕೊನೆಯ ವಿಷಯವೆಂದರೆ, ಶಿಕ್ಷಕರು ತಂಡವಾಗಿ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು. ಓರ್ವ ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿಷಯದ ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಇಡೀ ಶಾಲೆಯು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲಿನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ತುಂಬಾ ಉತ್ತಮವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಶಾಲೆಯು ನಮ್ಮದು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಇದ್ದಾಗ ಅವರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸರ್ವತೋಮುಖ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ; ಮತ್ತು ಅವರು ಶಿಕ್ಷಣದ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಗುರಿಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಈ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕಲಿಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಶಾಲೆಯ ಎಲ್ಲ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲೂ ಅವರು ಉತ್ಸುಕತೆಯಿಂದ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವಿವಿಧ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ತೋರಿದ್ದಾರೆ ಹಾಗೂ ಈ ಶಾಲೆ ನಮಗೆ ಸೇರಿದ್ದು ಎಂಬ ಗಾಢವಾದ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಅವರು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಸಹಕಾರವೂ ಈ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿದೆ.

ಶೋಭನ್ ಸಿಂಗ್ ನೇಗಿ ಅವರು ಉತ್ತರಾಖಂಡ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಜೀಂ ಪ್ರೇಮ್‌ಜಿ ಫೌಂಡೇಷನ್ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗಳ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು 2010ರಿಂದ ಫೌಂಡೇಷನ್‌ನಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಉತ್ತರಾಖಂಡ ರಾಜ್ಯದ ಕೆಲಸಗಳಿಗೂ ಮುನ್ನ ಅವರು ರಾಜಾಸ್ಥಾನದ ಬಾರ್‌ಮೇರ್‌ನಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರನ್ನು shobhan@azimpremjifoundation.org ಮೂಲಕ ಸಂಪರ್ಕಿಸಬಹುದು.

● ಅನುವಾದ: ಉಷಾ ಅಂಬ್ರೋಸ್ | ಪರಿಶೀಲನೆ: ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಮಂಡಕೋಲು

ಯಾವುದೇ ಅಭ್ಯಾಸವು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅಡಿಪಾಯ ಹಾಕಿದ ಮೌಲ್ಯದಿಂದಲೇ ಬೆಳೆದು ಬರುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಶಾಲೆಯ ಬೆಳಗಿನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಜಾತ್ಯಾತೀತ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರೆ, ಅದು ಶಾಲೆಯು ಜಾತ್ಯಾತೀತ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲರ ಸಮನ್ವಯತೆಯನ್ನು ಬಯಸುವುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಶಾಲೆಯು ಬೆಳಗಿನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಬದಲಿಗೆ ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದರೆ ಅವರು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಬಂಧಕ್ಕಿಂತ ದೇಶಭಕ್ತಿಯ ಮೇಲಿನ ಒಲವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅಭ್ಯಾಸದ ಮಹತ್ವವು ಅವರು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವ ಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿದೆ ಮತ್ತು ಶಾಲೆಯು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಆಯ್ಕೆಯು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಅದು ಏನನ್ನು ಬಿತ್ತಲು ಬಯಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಶಾಲಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶ, ಪ್ರಕಾಶ್ ಅಯ್ಯರ್, ಪುಟ 10